

PK-YRITYSBAROMETRI KEVÄT 2018

Alueraportti, Keski-Suomi

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisenä että alueellisina raportteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Kevään 2018 Pk-yritysbarometri perustuu 4826 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä, kehittämisen ja työllistämisen esteitä, sopeuttamistoimenpiteitä sekä rahoitusta. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty omistajanvaihdosta ja tekoälyn hyödyntämistä.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset koko maassa ovat lähes viime syksyn tasolla. Yleisiä suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on +35, kun se viime syksynä oli +38. Keski-Suomen alueella suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku +28 jää selvästi heikommaksi kuin syksyllä, saldoluku oli tuolloin +40. Suhdanteiden ennallaan pysymistä ennakoit nyt useampi ja paranemista harvempi kuin syksyllä.

Keski-Suomen alueen suhdannenäkymät henkilökunnan määrän suhteen jäävät saldolu-
vun +16 perusteella hieman syksystä 2017, jolloin saldoluku oli +18. Koko maassa odo-
tukset henkilökunnan määrän osalta ovat saldolu-
vun (+17) perusteella vastaavat kuin
syksyllä 2017 (+16).

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (37 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoit 3 % koko maan pk-yrityksistä. Myös Keski-Suomen alueella on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (37 %). Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoit 2 % alueen vastaajista. Voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on koko maassa ja alueella vastaava määrä kuin syksyllä. Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Keski-Suomen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia.

Kehittämisen ja työllistämisen esteet sekä sopeuttamistoimet

Koko maassa ja Keski-Suomessa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään kilpailutilanne, resurssitekijät sekä kustannustaso. Työn sivukulut, kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus ja työvoiman saatavuus ovat suurimmiksi koetut työllistämisen esteet. Koko maassa ja alueella joka seitsemäs suunnittelee toimintansa sopeuttamista tilapäisluonteisesti nykyisen suhdannetilanteen vuoksi. Työaikajärjestelyt ja lomautukset ovat yleisimmät suunnitteilla olevat sopeutustoimet.

Kansainvälistyminen ja tekoälyn hyödyntäminen liiketoiminnassa

Joka viidennellä koko maan ja Keski-Suomen alueen pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoi-
mintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa vientiä on näistä yli puolella ja alu-
eella alle puolella (44 %). Koko maassa ja Keski-Suomen alueella noin kaksi kolmesta
pk-yrityksestä ei hyödynnä tekoälyä mitenkään.

Omistajanvaihdos

Yli puolet vastanneista koko maan ja alueen pk-yrityspäätäjistä ei suunnittele omistajan-
vaihdosta. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamista suunnittelee noin joka viides.

Sisällys

Esipuhe	2
Tiivistelmä	3
1. Johdanto.....	5
1.1 Barometri.....	5
1.2 Aineisto	6
2. Yritysten osuudet toimialoilla	7
3. Yritykset ja työllisyys	8
4. Pk-yritysten suhdannenäkymät.....	9
5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus ja uusiutuminen	12
6. Pk-yritysten kansainvälistyminen	15
7. Pk-yritysten kehittämisen ja työllistämisen esteet	17
8. Pk-yritysten sopeuttamistoimenpiteet	20
9. Pk-yritysten rahoitus.....	21
10. Omistajanvaihdos.....	26
11. Tekoäly	28
Suomen Yrittäjien ja aluejärjestöjen yhteystiedot	29
Finnvera Oyj:n ja toimipisteiden yhteystiedot	30
Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten yhteystiedot	31

Suomen Yrittäjät: Pk-yritysbarometri, kevät 2018, alueraportti

Julkaisija

Suomen Yrittäjät
PL 999, 00100 HELSINKI
puhelin 09 229 221
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

taloustutkimus oy

FINNVERA

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Pk-yritysbarometri, kevät 2018

Alueraportti, Keski-Suomi

1. Johdanto

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisenä että alueellisina raporteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä teki-
jöistä.

Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2010, Bisnoden yritysrekisteriä sekä Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 4826 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse joulutammikuussa 2017–2018. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja alueen vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Mika Kuismanen, ekonomisti Petri Malinen ja ekonomisti Sampo Seppänen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämisspäällikkö Esa Tikkanen.

- 1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti Suomen Yrittäjien mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).
- 2) Lisäksi tutkimusaineistosta tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle. Lisäksi uusina alueina vuonna 2011 mukaan tulivat Espoo ja Vantaa.
- 3) Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.
- 4) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranevat 39,4 %, huononevat 8,6 % saldoluku = + 30,8 % -31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista Keski-Suomen alueen yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaamaa. Painotettua otoskokoä käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

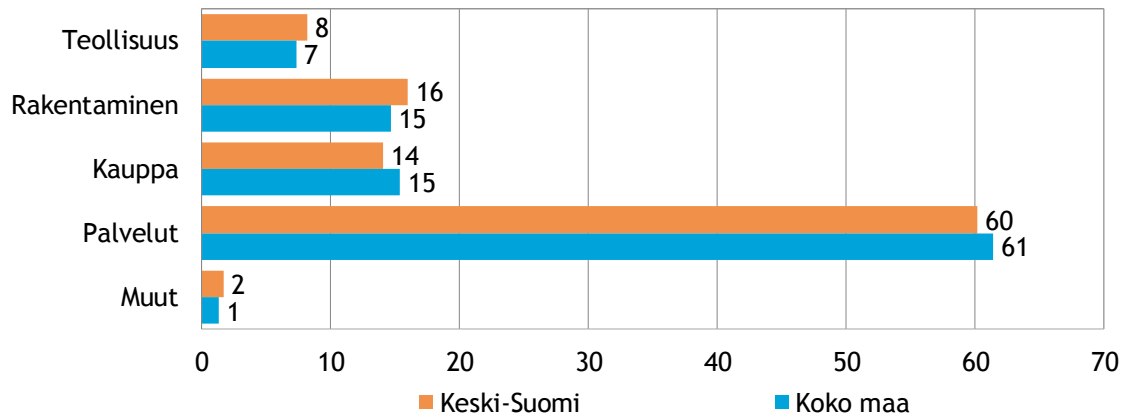
Taulukko 1. Taustatietoja alueelta haastatelluista yrityksistä

		n=	%
Alue	Keski-Suomi	255	100
Päätoimiala	Teollisuus	35	14
	Rakentaminen	39	15
	Kauppa	35	14
	Palvelut	146	57
Liikevaihto vuonna 2017	alle 0,2 miljoonaa euroa	110	43
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	50	20
	0,5-0,99 miljoonaa euroa	34	13
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	17	7
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	11	4
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	22	9
	5 miljoonaa euroa tai yli	11	4
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	25	10
	Kasvuhakuiset	96	38
	Asemansa säilyttäjät	83	33
	Ei kasvutavoitteita	45	18
	Toimintansa lopettavat	5	2
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	44	18
	Ei	207	82
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	51	20
	1990-1999	51	20
	2000-2009	70	27
	2010-	83	33

2. Yritysten osuudet toimialoilla

Suomessa oli 282 113 yritystä [1] vuonna 2016. Näistä yrityksistä noin 12 445 toimi Keski-Suomen alueella. Koko maassa palvelualan yrityksiä oli 61 %, kaupan 15 %, rakentamisen 15 % ja teollisuudenalan yrityksiä 7 %. Keski-Suomen alueella oli näihin päätoimialoihin kuuluvia yrityksiä lähes saman verran kuin koko maassa.

Kuva 1. Yritysten osuudet eri toimialoilla, %

Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, pl. toimiala A. maa-, metsä- ja kalatalous

3. Yritykset ja työllisyys

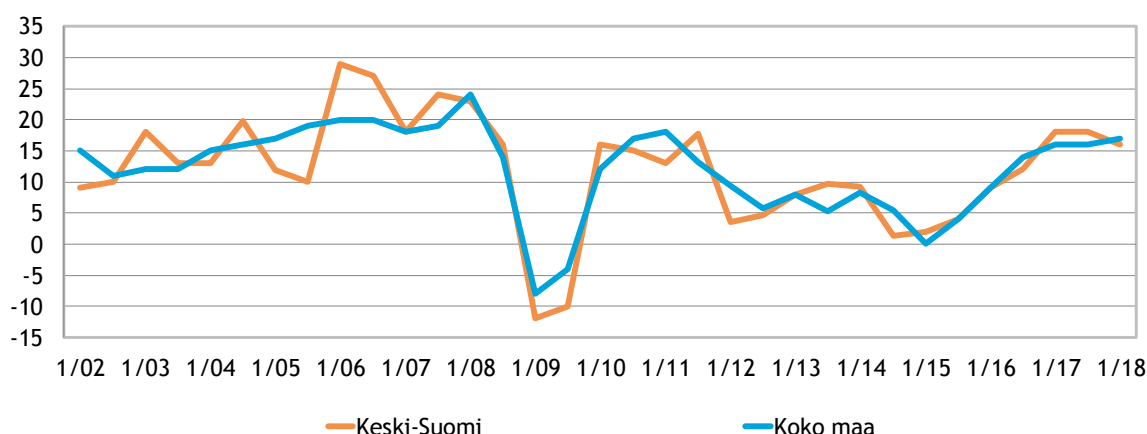
Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen [2] mukaan koko maan työllisten määrä oli 2 496 000 henkeä marraskuussa 2017. Lukema on 83 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin vastaavana ajankohtana. Palkansaajia oli jonkin verran enemmän ja yrittäjiä oli jonkin verran vähemmän kuin aiemmin. Koko maan työttömyysaste oli 7,1 % [2] marraskuussa 2017, kun se edellisvuoden marraskuussa oli 8,2 %. Keski-Suomen alueella työskenteli vuoden 2017 kolmannella vuosineljänneksellä yhteensä 119 000 henkilöä [3] työttömyysasteen ollessa 9,8 % [4]. Työttömyysaste on laskenut alueella 0,3 prosenttiyksikköä vuoden 2016 vastaavaan ajankohtaan verrattuna [4].

Taulukko 2. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Keski-Suomi	23	70	7	16
Koko maa	23	70	6	17

Työllistämisedotukset ovat koko maassa saldoluvin perusteella pitkälti vastaavat kuin syksyllä 2017. Kevään pk-yritysbarometrin vastaajista joka neljäs (23 %) arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja alle joka kymmenes (6 %) arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Saldoluviaksi muodostuu +17 (syksyllä +16). Keski-Suomen alueella saldoluku on lähes sama kuin koko maassa, +16. Odotukset jäävät näiltä osin alueella hieman syksystä 2017, jolloin saldoluku oli +18.

Kuva 2. Henkilökunnan määrän muutosodotukset seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

2. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2017, marraskuu, 3. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2017, liitetaulukko 31. Työlliset maakunnittain, syyskuu, 4. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2017, liitetaulukko 43. Työttömyysaste maakunnittain, syyskuu 2017

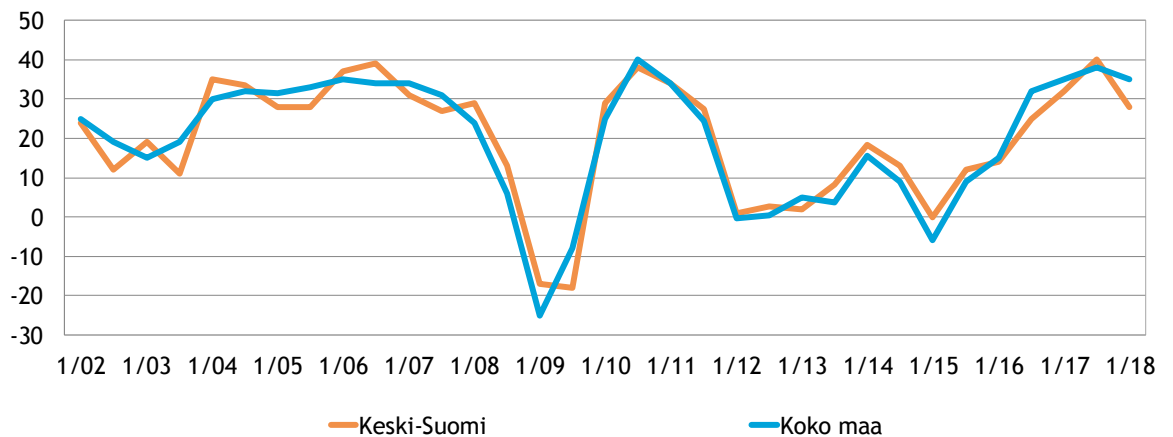
4. Pk-yritysten suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset koko maassa ovat lähes viime syksyn tasolla. Yleisiä suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on +35, kun se viime syksynä oli +38. Puolet (49 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 43 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 8 % huononevan. Keski-Suomen alueella suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku +28 jää selvästi heikommaksi kuin syksyllä, saldoluku oli tuolloin +40. Suhdanteiden ennallaan pysymistä ennakoi nyt useampi ja paranemista harvempi kuin syksyllä.

Taulukko 3. Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana, %

	Paranee	Pysyy ennallaan	Huononee	Saldoluku
Keski-Suomi	38	51	10	28
Koko maa	43	49	8	35

Kuva 3. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku (%)

Taulukko 4. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

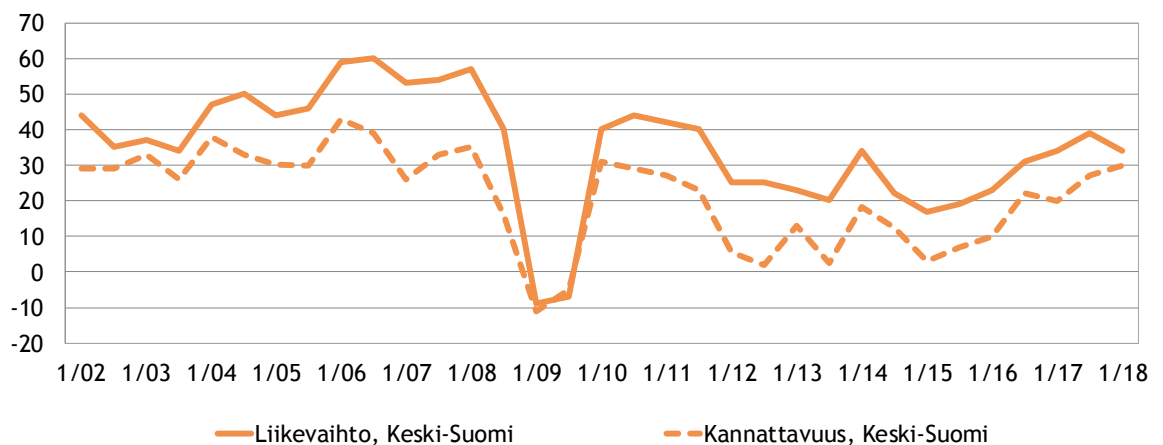
	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Keski-Suomi	49	36	15	34
Koko maa	51	38	11	39
Investointien arvo				
Keski-Suomi	20	58	22	-2
Koko maa	22	60	18	4
Panostukset kansainvälistymiseen				
Keski-Suomi	16	63	21	-5
Koko maa	15	68	18	-3
Viennin arvo				
Keski-Suomi	13	67	19	-6
Koko maa	14	69	17	-3
Tuonnin arvo				
Keski-Suomi	11	71	18	-7
Koko maa	11	72	16	-5
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Keski-Suomi	40	53	7	34
Koko maa	44	50	6	38
Materiaalien hinnat				
Keski-Suomi	41	54	5	36
Koko maa	45	52	3	41
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Keski-Suomi	42	54	4	38
Koko maa	45	51	4	41
Kannattavuus				
Keski-Suomi	42	46	12	30
Koko maa	39	48	13	26
Vakavaraisuus				
Keski-Suomi	43	51	6	37
Koko maa	40	53	8	32
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Keski-Suomi	30	61	9	21
Koko maa	31	61	8	24
Tilausten määrä				
Keski-Suomi	44	42	14	30
Koko maa	47	43	10	36

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa uskotaan koko maassa saldolukujen perusteella yleisimmin materiaalien hintojen nousuun (saldoluku +41) sekä lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+41). Myös liikevaihdon kasvuun (+39) sekä palkkakustannusten nousuun (+38) uskovia on selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Odotukset investointien arvon kehityksestä ovat koko maassa vastaavat kuin syksyllä 2017 saldoluvun ollessa myös nyt +4.

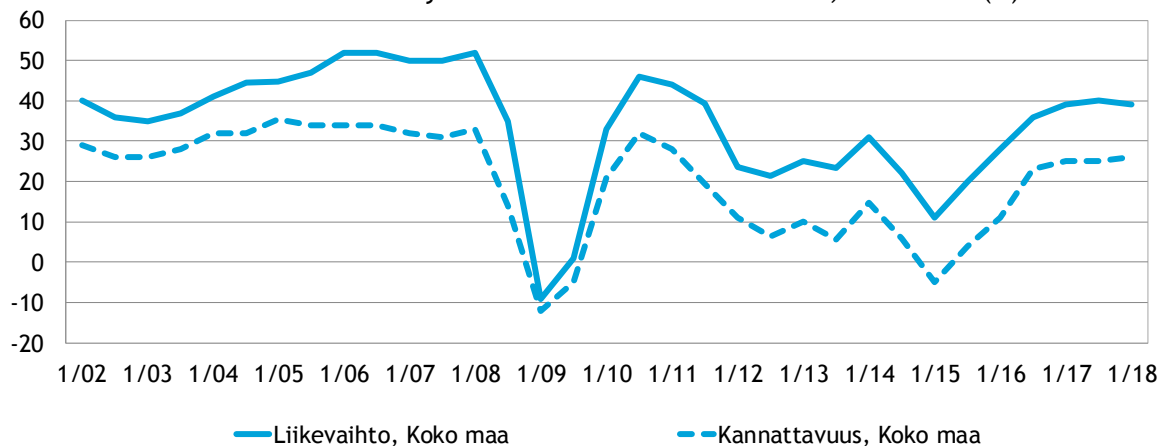
Keski-Suomen alueella uskotaan vahvimmin lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+38) ja vakavaraisuuden kasvuun (+37). Seuraavaksi vahvimmat odotukset alueella kohdistuvat materiaalien hintojen nousuun (+36), liikevaihdon kasvuun (+34) sekä palkkakustannusten nousuun (+34) ja liikevaihdon kasvuun (+34). Alueella odotukset investointien arvon kehityksestä jäävät nyt saldoluvun perusteella negatiivisiksi, kun ne syksyllä olivat näiltä osin positiiviset (+10 => -2).

Kuvassa 4 on esitetty pk-yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden suhdannenäkymien kehittyminen alueella ja kuvassa 5 koko maassa. Alueella odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat heikommät ja kannattavuuden osalta hieman toiveikkaammat kuin syksyllä 2017. Koko maan pk-yritysten odotukset liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksestä ovat vastaavat kuin syksyllä.

Kuva 4. Alueen suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

Kuva 5. Koko maan suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

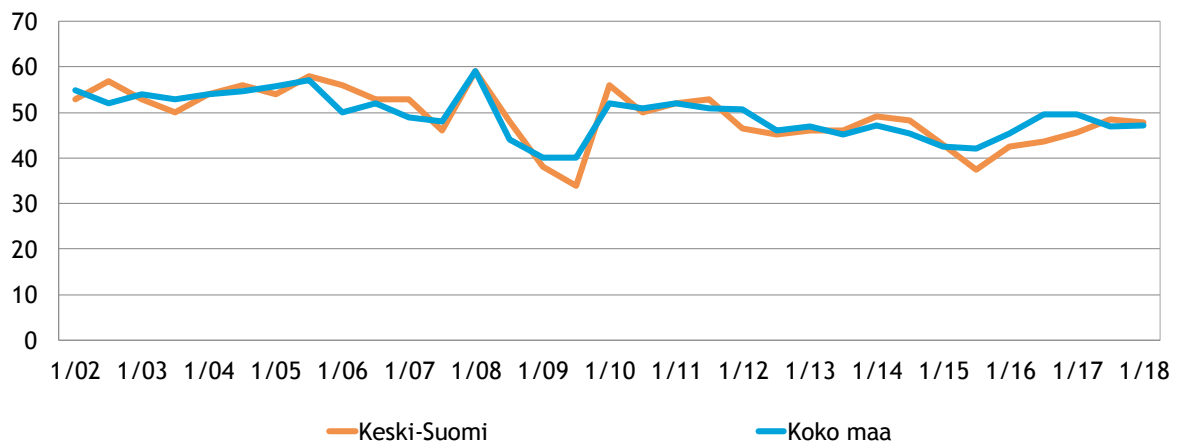
Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (37 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi 3 % koko maan pk-yrityksistä. Myös Keski-Suomen alueella on syksyn 2017 eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (37 %). Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoi 2 % alueen vastaajista mikä on kolme prosenttiyksikköä vähemmän kuin syksyllä 2017. Voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on koko maassa ja alueella vastaava määrä kuin syksyllä.

Taulukko 5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintansa lopettavat
Keski-Suomi	11	37	33	18	2
Koko maa	10	37	31	19	3

Koko maassa ja alueella voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on yhteensä saman verran kuin syksyllä 2017.

Kuva 6. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Vastaavasti kuin syksyllä 2017, investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Keski-Suomen alueen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia. Investointien osuus on alueella suurempi kuin syksyllä ja myös henkilöstön koulutukseen panostettu enemmän. Alueella myös uuden henkilöstön palkkaamisen osuus on myös hieman suurempi kuin syksyn otoksessa.

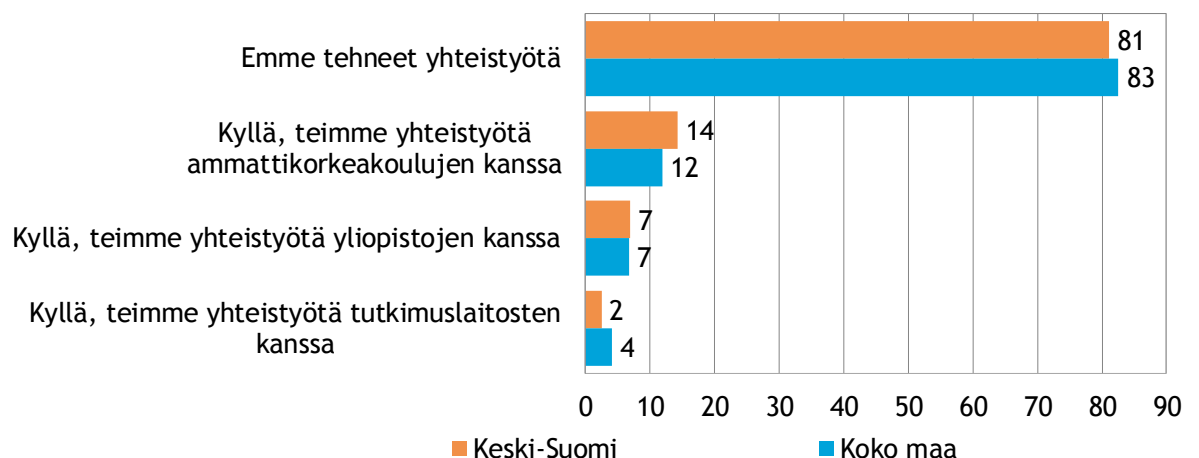
Taulukko 6. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, % */

	Keski-Suomi	Koko maa
Investoinnit	77	76
Uuden henkilöstön palkkaaminen	44	40
Henkilöstön koulutus	61	58
Organisoinut työtä uudella tavalla	56	52
Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen	36	36
Laajentuminen uusille markkinoille	28	25
Uusien teknologioiden käyttöönotto	26	24
Uusien liiketoimintamallien käyttöönotto	20	20
Toiminnan laajentaminen uusille toimialoille	17	17

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

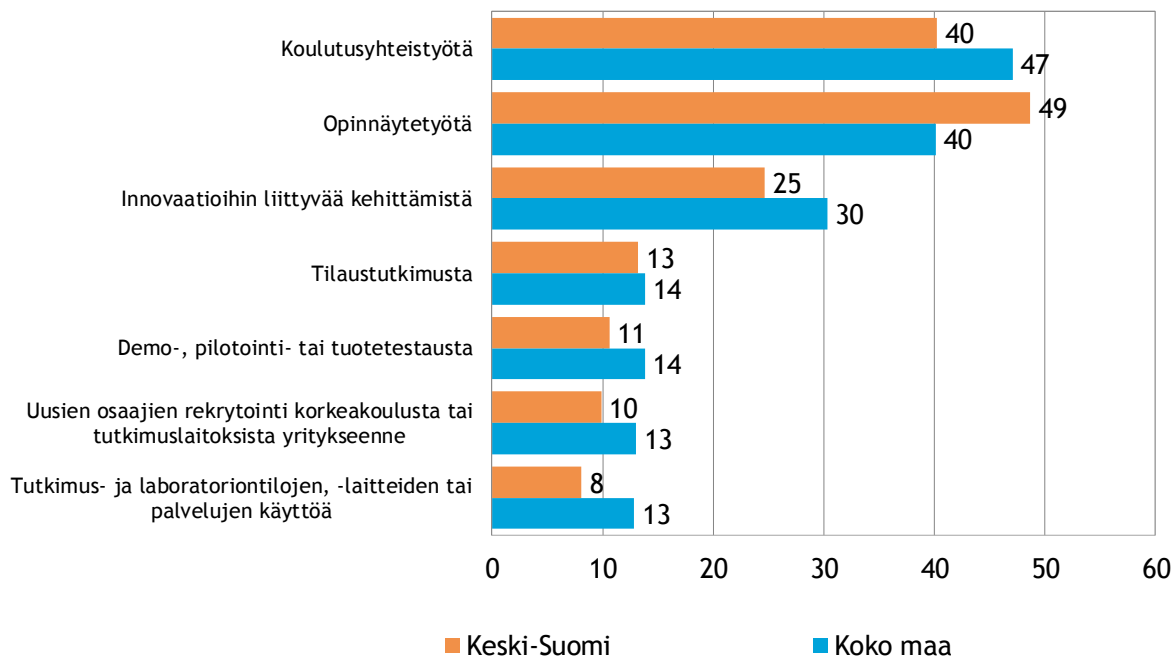
Valtaosa, noin neljä viidestä vastanneesta pk-yrityspäätäjistä ei ole tehnyt yhteistyötä korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa vuonna 2017. Yhteistyötä on tehty useimmiten ammattikorkeakoulujen kanssa. Koko maan ja alueen tulokset ovat melko samankaltaiset.

Kuva 7. Yhteistyön tekeminen korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa vuonna 2017, %

Yhteistyömuodot korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa ovat olleet yleisimmin koulutukseen, opinnäytetyöhön sekä innovaatioiden kehittämiseen liittyvää toimintaa.

Kuva 8. Yhteistyömuodot korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa, %, */

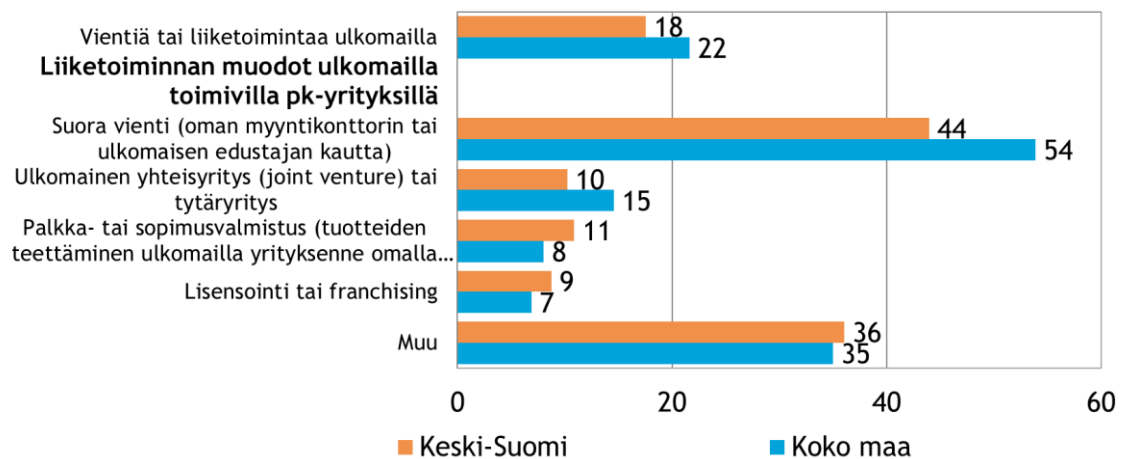

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

6. Pk-yritysten kansainvälistyminen

Kevään otoksessa noin joka viidennellä koko maan ja Keski-Suomen alueen pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa vientiä on näistä yli puolella ja alueella alle puolella (44 %).

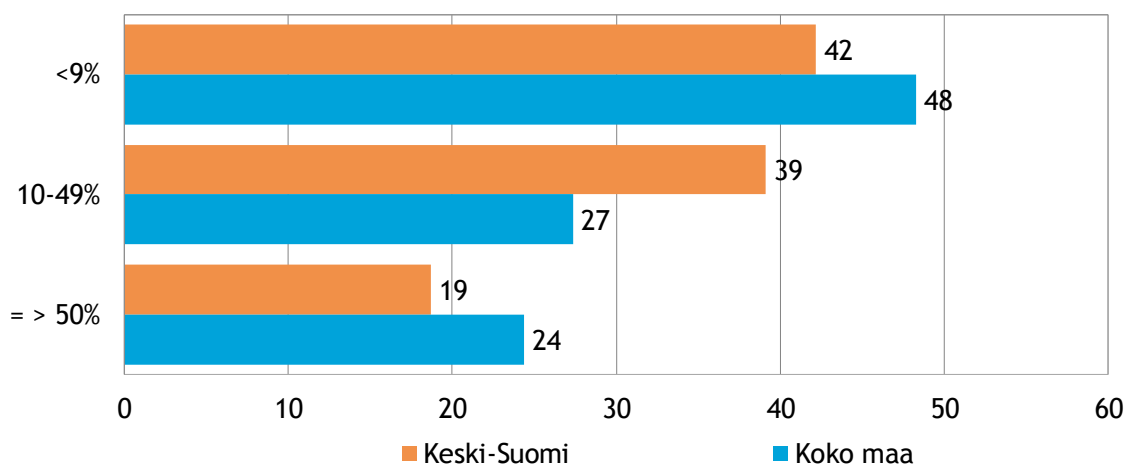
Kuva 9. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä

**/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.*

Noin puolella koko maan suoraa vientitoimintaa harjoittavista pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %. Keski-Suomen alueella vastaajamäärät jäivät tässä kohdin melko pieniksi ja tämä on huomioitava tulosten tulkinnessa

Kuva 10. Viennin osuus suoraa vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2017, % yrityksistä

Koko maan pk-yrityksistä noin joka viidennellä ja Keski-Suomen alueella alle joka seitsemännellä on suoraa tuontitoimintaa.

Taulukko 7. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Keski-Suomi	Koko maa
Suoraa tuontitoimintaa	15	19

7. Pk-yritysten kehittämisen ja työllistämisen esteet

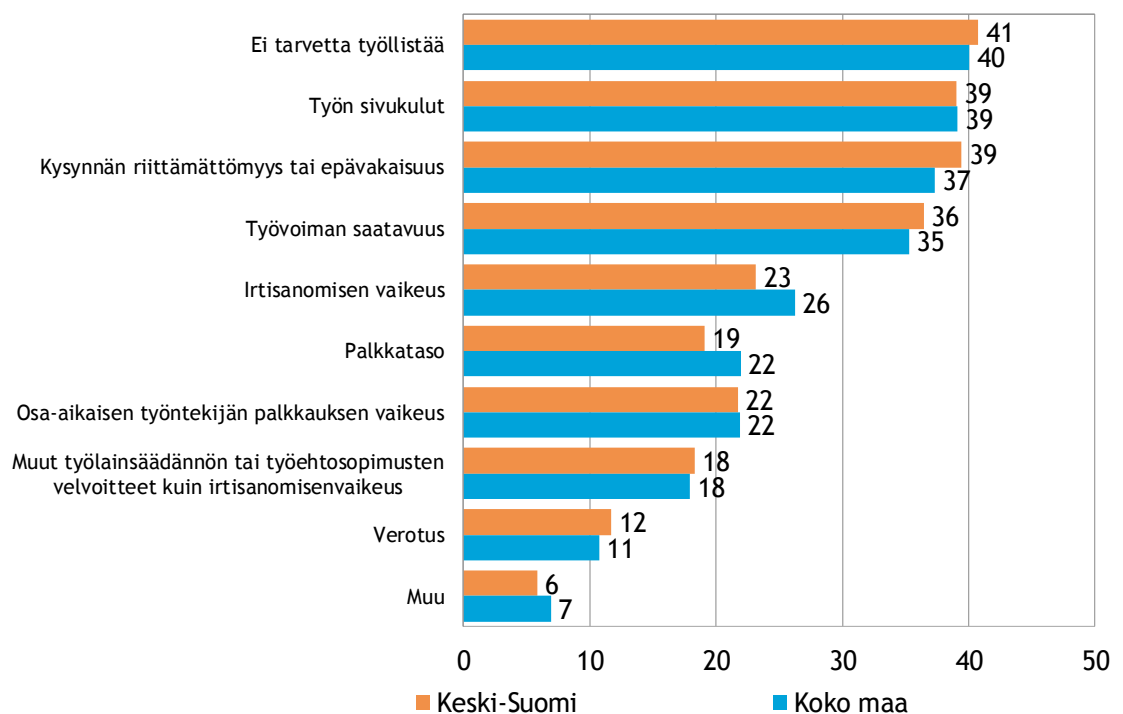
Koko maassa ja Keski-Suomessa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään kilpailutilanne, resurssitekijät sekä kustannustaso. Verrattuna syksyn 2017 tilanteeseen koetaan kilpailutilanne nyt yleisesti hieman merkittävämpänä kehittämisen esteenä.

Taulukko 8. Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet, %

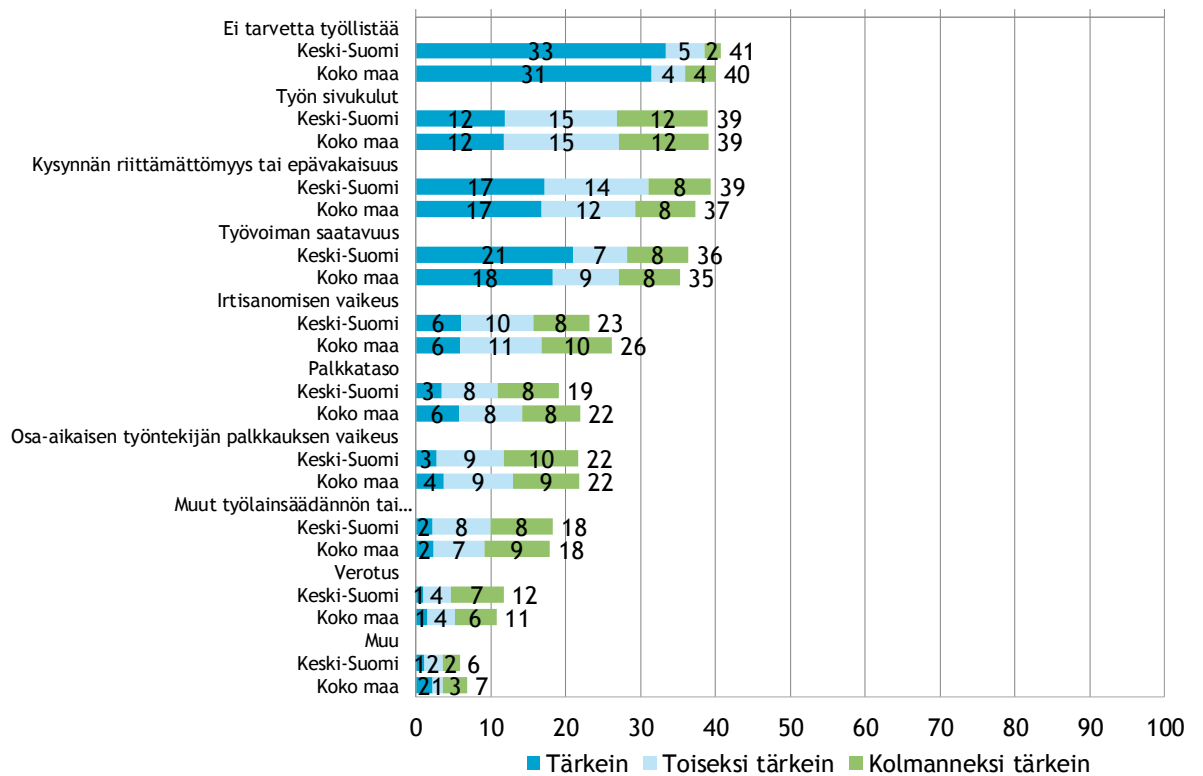
	Keski-Suomi	Koko maa
Yritystoiminnan sääntely	13	13
Kustannustaso	18	17
Kilpailutilanne	24	22
Rahoitus	8	9
Resurssitekijät	20	19
Yleinen suhdannetilanne/taloustilanne	11	15
Ei osaa sanoa	6	6

Koko maan ja alueen pk-yrityksistä kahdella viidestä ei ole tarvetta työllistää. Työn sivukulut, kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus ja työvoiman saatavuus ovat koko maassa ja alueella suurimmiksi koetut työllistämisen esteet.

Kuva 11. Yrityksen merkittävin työllistämisen este, %

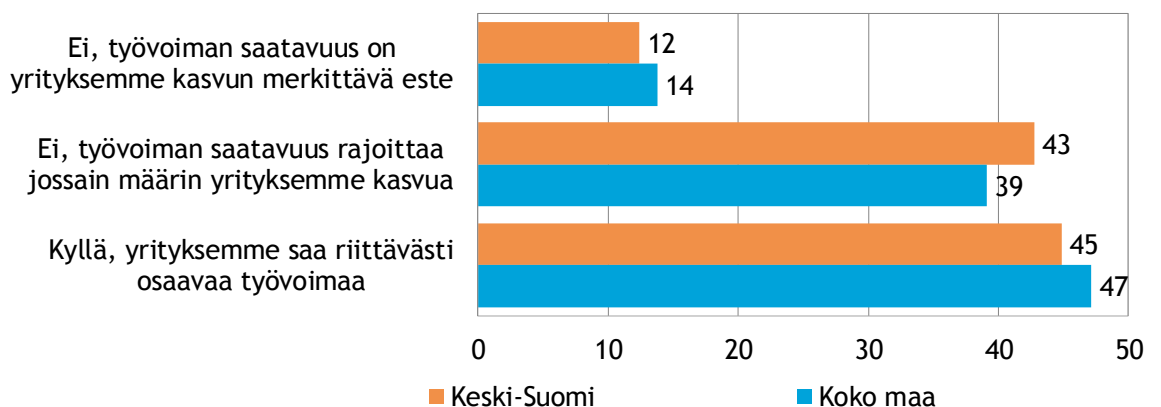

Kuva 12. Yrityksen merkittävien työllistämisen este, tärkeysjärjestys %

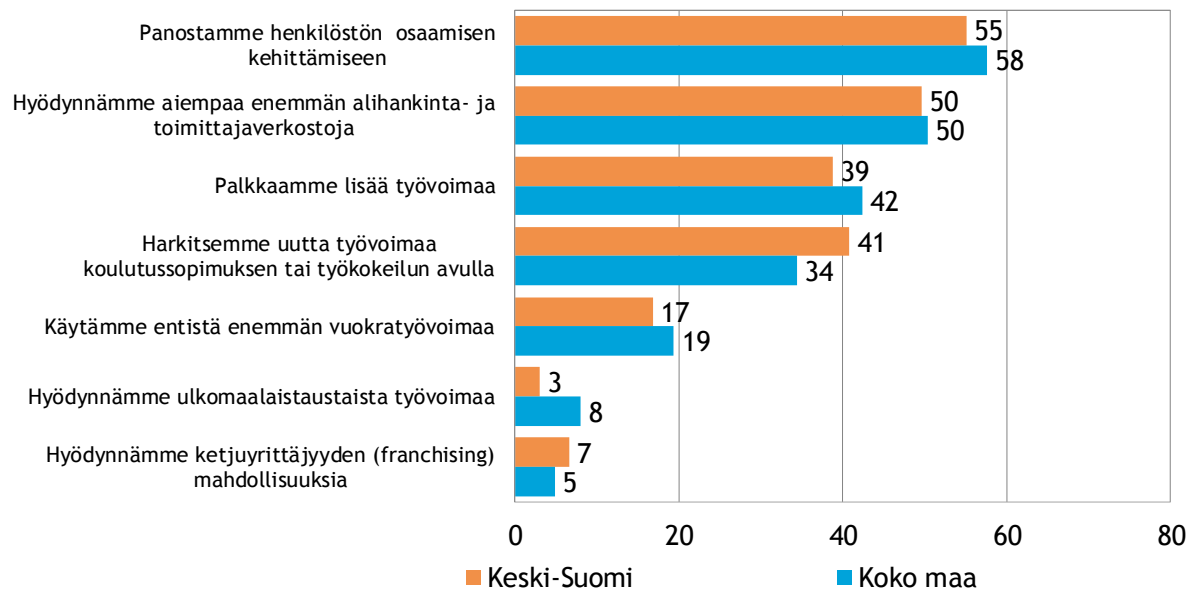
Vajaa puolet koko maan ja Keski-Suomen vastanneista päättäjistä sanoo tarjolla olevan riittävästi tarpeitaan vastaavaa osaavaa työvoimaa. Noin kaksi viidestä kokee työvoiman saatavuuden jossain määrin rajoittavaksi esteeksi yrityksen kasvulle. Yli joka kymmenes pitää työvoiman saatavuutta yrityksensä kasvun merkittävänä esteenä.

Kuva 13. Yrityksen osaavan työvoiman saatavuus, %

Pk-yritykset pyrkivät turvaamaan osaavan työvoiman saannin yleisimmin panostamalla henkilöstön osaamisen kehittämiseen, hyödyntämällä aiempaa enemmän alihankinta- ja toimittajaverkostoja ja palkkaamalla lisää työvoimaa. Alueella koulutusopimuksia tai työkokeilua harkitsevia on myös melko paljon.

Kuva 14. Yrityksen tarpeita vastaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen, % */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

8. Pk-yritysten sopeuttamistoimenpiteet

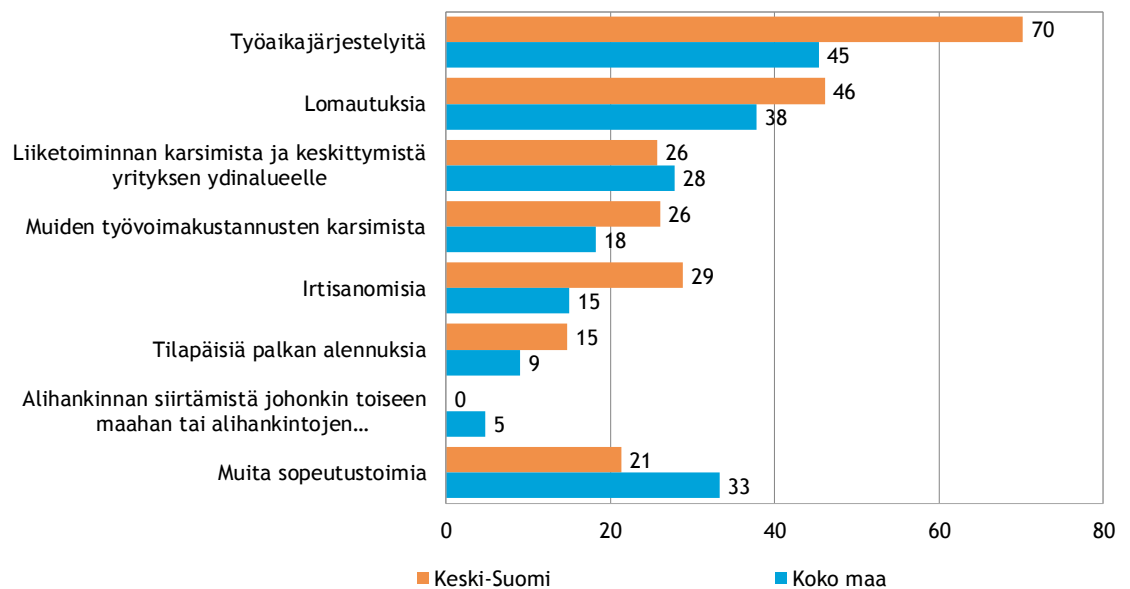
Koko maan Keski-Suomen alueen pk-yrityksistä noin joka seitsemäs suunnittelee toimintansa sopeuttamista tilapäisluonteisesti nykyisen suhdannetilanteen vuoksi.

Taulukko 9. Pk-yritysten tarve sopeuttaa toimintaansa suhdannetilanteen vuoksi, %

	Keski-Suomi	Koko maa
Ei tarvetta sopeuttaa	86	85
Suunnitelmassa sopeuttamistoimia	14	15

Työaikajärjestelyt ja lomautukset ovat koko maassa ja alueella yleisimmät toteutetut tai harkinnassa olevat sopeutustoimet. Alueella työaikajärjestelyjä, lomautuksia ja irtisanomisia suunnittelevia on suhteellisesti enemmän kuin koko maan pk-yritysten vastaajajoukossa.

Kuva 15. Pk-yritysten suunnittelemat sopeuttamistoimet, % pk-yrityksistä, jotka suunnittelevat tekevänsä toimia

**/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.*

9. Pk-yritysten rahoitus

Koko maan pk-yrityksistä noin joka seitsemännellä ja Keski-Suomessa vajaalla viidesosalla vastanneista on ollut maksuvaikeuksia viimeisen kolmen kuukauden aikana. Tämä tilanne on lähes vastaava kuin syksyllä 2017.

Taulukko 10. Onko yrityksellänne ollut maksuvaikeuksia viimeisen kolmen kuukauden aikana?, %

	Ei	Kyllä
Keski-Suomi	82	18
Koko maa	86	14

Pk-yritysten pääpankkina on yleisimmin koko maassa ja Keski-Suomen alueella joko Osuuspankki tai Nordea.

Taulukko 11. Yrityksen pääpankki, %

	Keski-Suomi	Koko maa
Nordea	37	32
Osuuspankki	41	42
Paikallisosuuspankki	10	4
Danske Bank	5	6
Säästöpankki	7	8
Handelsbanken	0	2
Muu	0	5

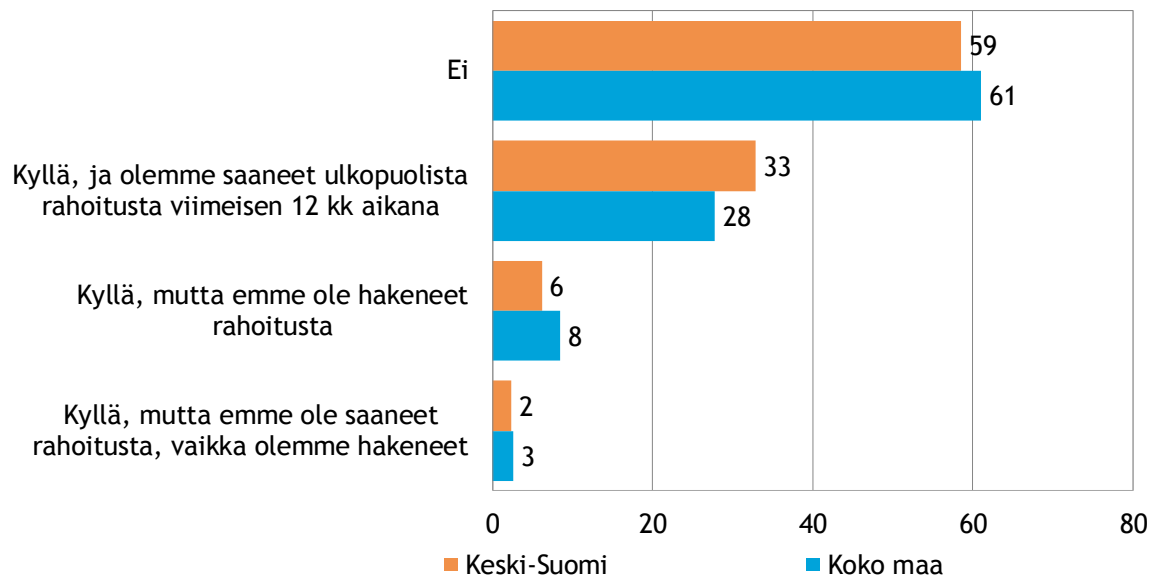
Koko maan vastanneista pk-yrityksistä alle puolella (45 %) on lainaa rahoituslaitoksilta. Alueella tämä osuus on suurempi, 55 %.

Taulukko 12. Onko yrityksellänne lainaa rahoituslaitoksilta?, %

	Ei	Kyllä
Keski-Suomi	45	55
Koko maa	55	45

Koko maan ja Keski-Suomen alueen pk-yrityksistä kuudella kymmenestä ei ole ollut tarvetta hankkia rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana. Koko maassa alle joka kolmas ja alueella joka kolmas sanoo tarvetta olleen ja nämä ovat myös hakeneet ja saaneet rahoitusta lähimmän vuoden aikana. Koko maassa noin joka kymmenes vastaajista ja alueella kuusi prosenttia sanoo tarvetta olleen, mutta ei ole hakenut rahoitusta. Kolme prosenttia koko maan ja kaksi prosenttia alueen vastaajista sanoo olleen tarvetta rahoitukselle ja on myös hakenut rahoitusta, mutta ei ole sitä saanut.

Kuva 16. Onko yrityksellänne ollut viimeisten 12 kk:n aikana tarve hankkia rahoitusta?, %

Rahoitusta on otettu useimmiten pankista, sitten rahoitusyhtiöstä ja Finnverasta.

Taulukko 13. Mistä olette ottaneet rahoitusta?, %

	Keski-Suomi	Koko maa
Pankista	75	72
Rahoitusyhtiöstä	27	28
Vakuutusyhtiöstä/eläkevakuutusyhtiöstä	3	2
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	3	3
Bisnesenkeliltä (eli yksityiseltä henkilösijoittajalta)	5	6
Finnverasta	26	16
Tekesistä	3	6
ELY-keskuksista	10	6
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta	0	0
Velkakirjamarkkinoilta	0	0
Listautumismarkkinoilta (ml. pörssi ja vaihtoehtoiset markkinapaikat)	0	0
Joukkorahoituksen kautta	4	1
Muualta	8	8

Valtaosa, noin kolme neljästä koko maan ja neljä viidestä alueen pk-yrityksestä ei aio hakea ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana.

Taulukko 14. Aiotteko ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kk:n aikana?, %

	Ei	Kyllä
Keski-Suomi	80	20
Koko maa	76	24

Pk-yritykset aikovat hakea ulkopuolista rahoitusta yleisimmin pankista. Alueella seuraavaksi yleisimmin on mainittu rahoitusyhtiö, Finnvera ja yksityinen henkilösijoittaja

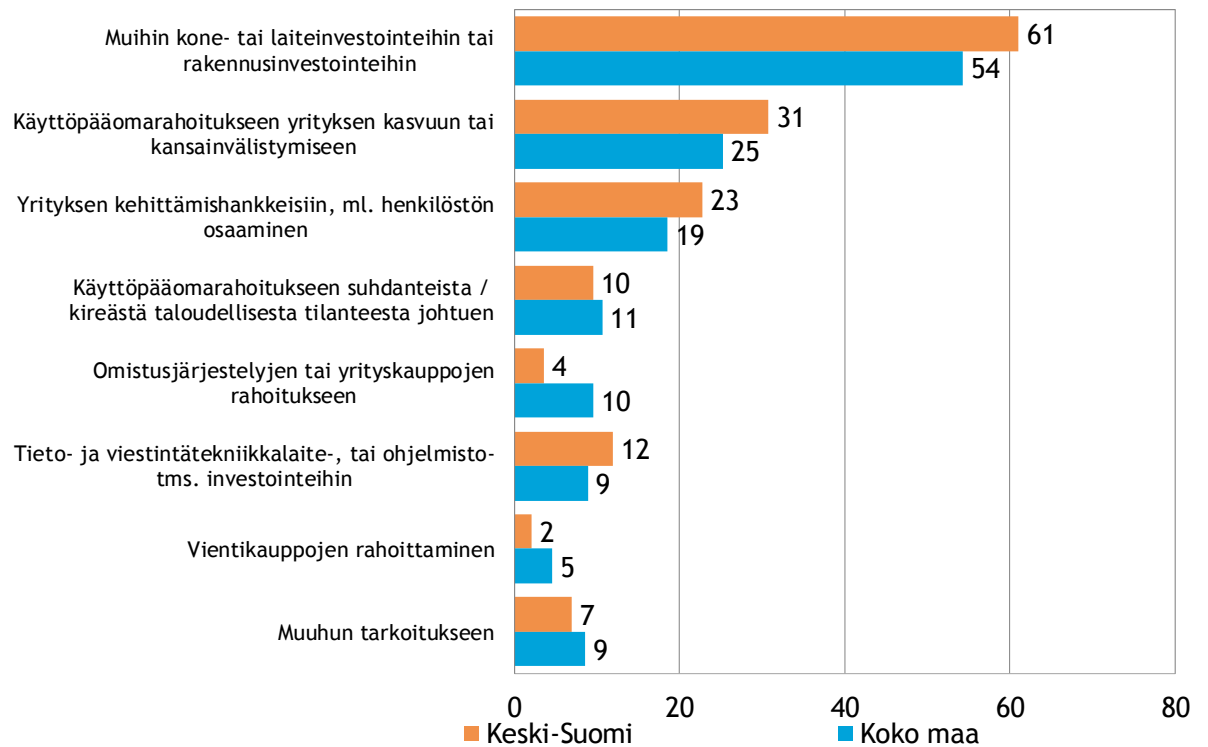
Taulukko 15. Mistä aiotte ottaa ulkopuolista rahoitusta?, %

	Keski-Suomi	Koko maa
Pankista	60	73
Rahoitusyhtiöstä	27	30
Vakuutusyhtiöstä/eläkevakuutusyhtiöstä	6	4
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	15	8
Bisnesenkeliltä (eli yksityiseltä henkilösijoittajalta)	25	11
Finnverasta	27	22
Tekesistä	20	14
ELY-keskuksista	18	13
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta	2	1
Velkakirjamarkkinoilta	0	1
Listautumismarkkinoilta (ml. pörssi ja vaihtoehtoiset markkinapaikat)	2	0
Joukkorahoituksen kautta	5	3
Muualta	10	8

**/ Vastajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.*

Koko maassa ja samoin Keski-Suomen alueella ulkopuolista rahoitusta aiotaan käyttää selvästi yleisimmin muihin kone- tai laiteinvestointeihin tai rakennusinvestointeihin. Käyttöpääomarahoitusta yrityksen kasvuun ja kansainvälistymiseen on toiseksi yleisin harjonnassa oleva ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus.

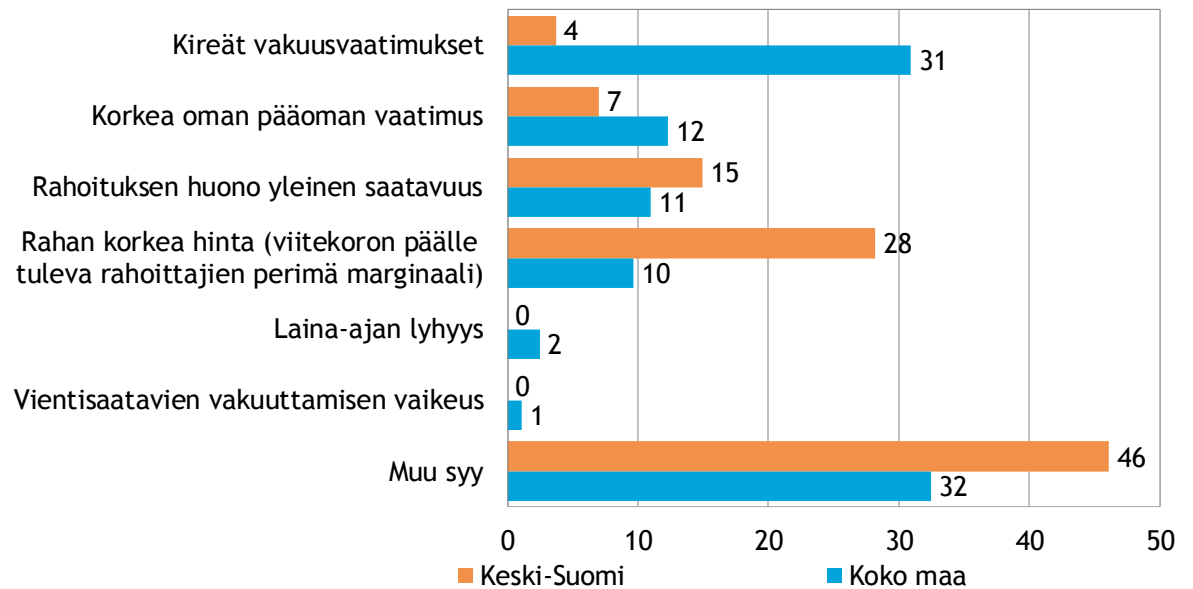
Kuva 17. Ulkoisen rahoituksen aiottu käyttötarkoitus, % yrityksistä, jotka aikovat ottaa rahoitusta seuraavan 12kk:n aikana, */

*/ Vastajat ovat voineet valita kaksi mielestään tärkeintä vaihtoehtoa.

Kireät vakuusvaatimukset koko maassa on muun syyn ohella tärkein syy sille, että pk-yrityksissä ei ole haettu tai saatu rahoitusta. Alueen tulosten tulkinnassa on huomioitava pienehkö vastaajamäärä.

Kuva 18. Tärkeimmät syyt sille, että ei ole hakenut tai saanut rahoitusta?, %

10. Omistajanvaihdos

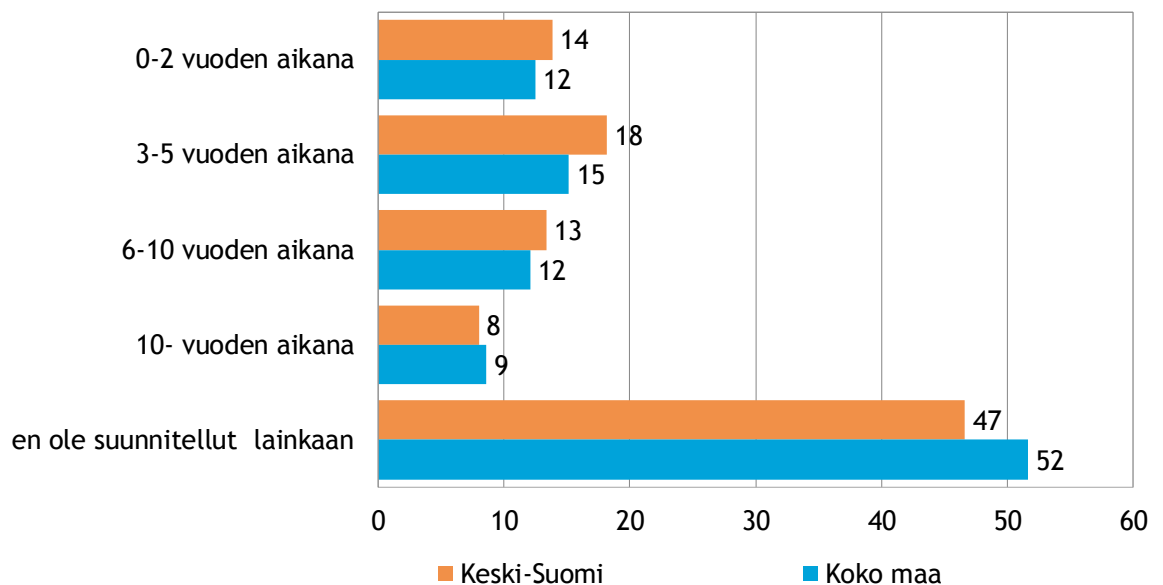
Yli puolet (54 %) koko maan pk-yritysbarometriin vastanneista pk-yrityspäätäjistä päättäjistä sanoo seuraavansa yrityksensä arvoa aktiivisesti. Keski-Suomen alueen vastaajajoukossa tämä osuus on hieman suurempi, 59 %.

Taulukko 16. Seuraa aktiivisesti yrityksen arvon kehitystä, %

	Ei	Kyllä
Keski-Suomi	41	59
Koko maa	46	54

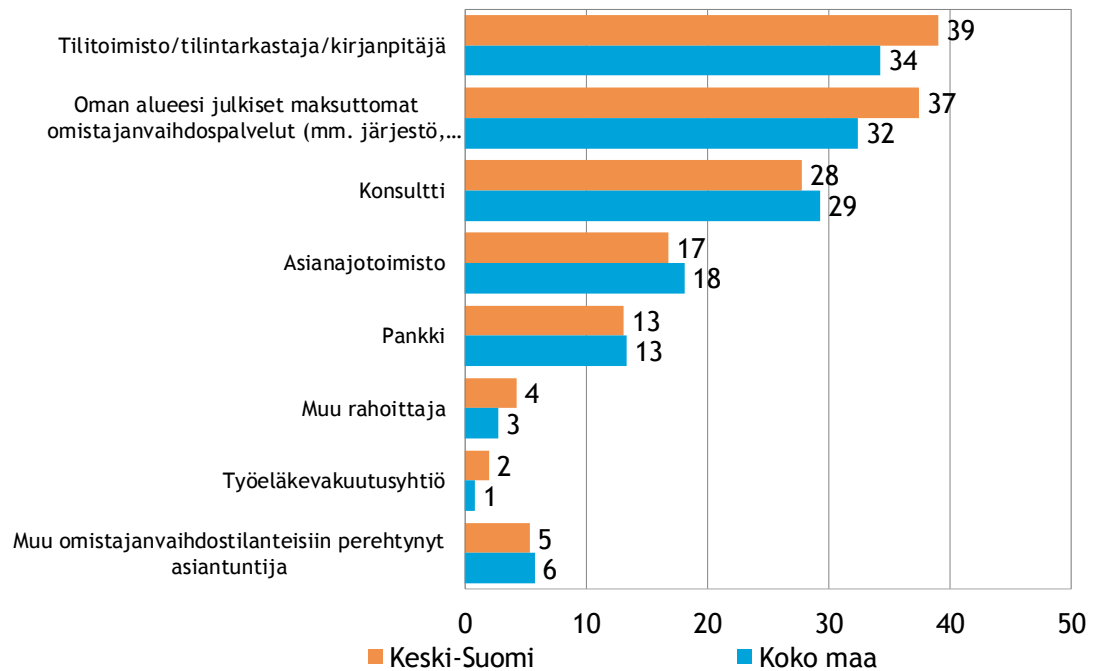
Noin puolet vastanneista ei ole suunnitellut omistajanvaihdoksen toteuttamista lainkaan. Omistajanvaihdosta suunnittelevat aikovat toteuttaa vaihdoksen useimmiten seuraavan viiden vuoden aikana.

Kuva 19. Omistajan vaihdoksen suunnittelu, %

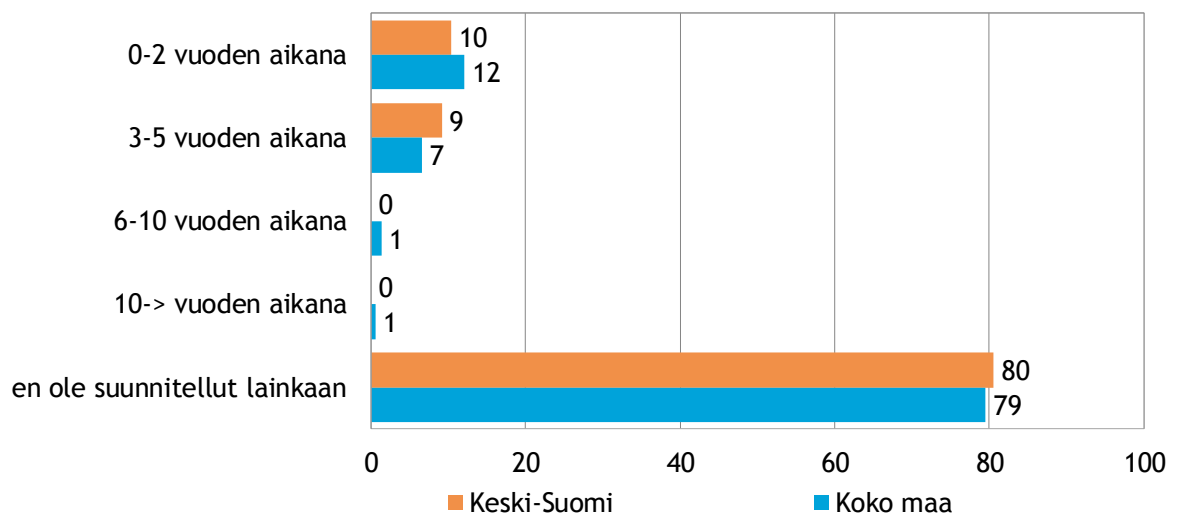
Tilitoimisto/tilintarkastaja/kirjanpitäjä, oman alueen maksuttomat omistajavaihdospalvelut sekä konsultti ovat yleisimmät tahot, joiden puoleen pk-yrittäjät kääntyisivät ensisijaisesti omistajanvaihdostilanteessa.

Kuva 20. Tahot, joiden puoleen kääntyttäisiin omistajanvaihdostilanteessa?, %

Valtaosa, noin neljä viidestä pk-barometrikyselyyn vastanneista yrityspäätäjistä ei ole suunnitellut yrityksen tai liiketoiminnan ostamista lainkaan. Yrityksen tai liiketoiminnan osto toteutettaisiin yleisimmin lähitulevaisuudessa, seuraavan kahden vuoden aikana. Koko maassa neljä viidestä ja alueella hieman useampi (85 %) yrityksen tai liiketoiminnan ostamisesta kiinnostuneesta sanoo tarvitsevansa ostoon ulkopuolista rahoitusta.

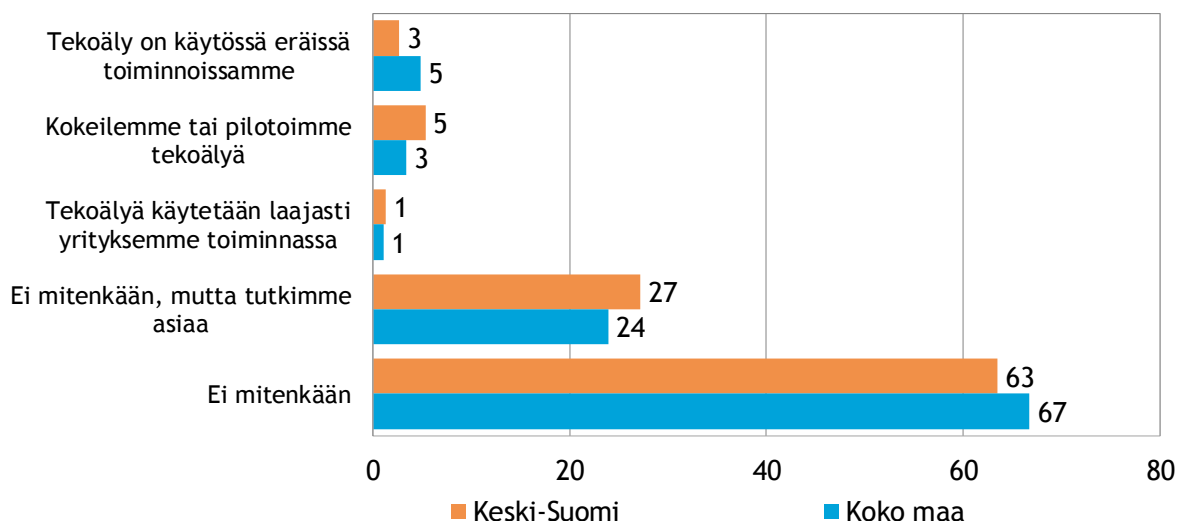
Kuva 21. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamisen suunnittelu, %

11. Tekoäly

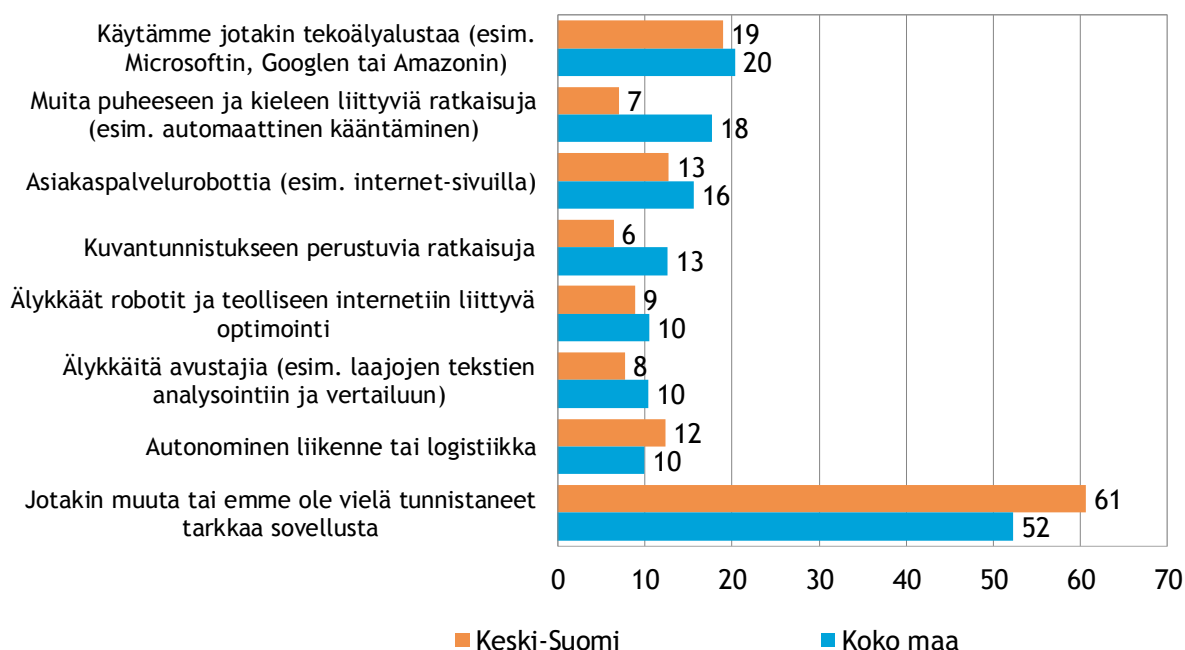
Noin kaksi kolmesta vastanneista koko maan ja Keski-Suomen alueen pk-yrityksestä ei hyödynnä tekoälyä yrityksessään. Noin joka neljäs koko maan ja alueelta vastanneista päättäjistä sanoo tutkivansa asiaa.

Kuva 22. Tekoälyn hyödyntäminen, %

Yli puolet koko maan ja kuusi kymmenestä alueen tekoälyä jo käyttävistä tai asiaa selvittävästä ei osaa tarkasti määrittellä tai tunnistaa mitä tekoälyratkaisua yrityksessä käytetään, kokeillaan tai tutkitaan.

Kuva 23. Tavat hyödyntää tekoälyä, %

**/ Vastaajat ovat voineet valita kolme tärkeintä vaihtoehtoa.*

Suomen Yrittäjien ja aluejärjestöjen yhteystiedot

SUOMEN YRITTÄJÄT

Mannerheimintie 76 A, 00250 Helsinki
PL 999, 00101 Helsinki
toimisto@yrittajat.fi
puhelin 09 229 221
yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT

Valtakatu 51, 53100 Lappeenranta
yrittajat.fi/etelakarjala
puhelin 010 470 1100

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
yrittajat.fi/etelapohjanmaa
puhelin 06 420 5000

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT

Sammonkatu 12, 50130 Mikkeli
yrittajat.fi/etelasavo
puhelin 0500 651 312

HELSINGIN YRITTÄJÄT

Urho Kekkosen katu 2 C, 00100 Helsinki
yrittajat.fi/helsinki
puhelin 050 575 2353

HÄMEEN YRITTÄJÄT

Sibeliuksenkatu 11 A 1, 13100 Hämeenlinna
yrittajat.fi/hame
puhelin 010 229 0390

KAINUUN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
yrittajat.fi/kainuu
puhelin 010 387 7870

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
yrittajat.fi/keskipohjanmaa
puhelin 06 831 5292

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT

Lutakonaukio 7, 40100 Jyväskylä
yrittajat.fi/keskisuomi
puhelin 010 425 9200

KYMEN YRITTÄJÄT

Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
yrittajat.fi/kymi
puhelin 044 012 4190

LAPIN YRITTÄJÄT

Hallituskatu 26, 2. krs, 96100 Rovaniemi
yrittajat.fi/lappi
puhelin 0400 898 200

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT

Laukontori, Kehräsaari B, 2. krs, 33200 Tampere
yrittajat.fi/pirkanmaa
puhelin 03 251 6500

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT

Linnunlahdentie 2, 80110 Joensuu
yrittajat.fi/pohjoiskarjala
puhelin 050 367 5194

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Isokatu 4, 90100 Oulu
yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
puhelin 010 322 1980

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT

Vesijärvenkatu 15, 15140 Lahti
yrittajat.fi/paijathame
puhelin 010 322 4300

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT

Tekniikantie 12, 02150 Espoo
yrittajat.fi/paakaupunkiseutu
puhelin 010 422 1400

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Raastuvankatu 12-14 D, 65100 Vaasa
yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
puhelin 050 463 2370

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT

Isolinnankatu 24, 28101 Pori
yrittajat.fi/satakunta
puhelin 050 312 9301

SAVON YRITTÄJÄT

Kauppakatu 28 B, 3. krs, 70110 Kuopio
yrittajat.fi/savo
puhelin 044 368 0507

UUDENMAAN YRITTÄJÄT

Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
yrittajat.fi/uusimaa
puhelin 010 231 3050

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT

Brahenkatu 20, 20100 Turku
yrittajat.fi/varsinaissuomi
puhelin 02 275 7100

Finnvera Oyj:n ja toimipisteiden yhteystiedot

PÄÄKONTTORI FINNVERA OYJ

Vaihde: 029 460 11

Puhelinpalvelu: 029 460 2580

Sähköposti: etunimi.sukunimi@finnvera.fi

www.finnvera.fi

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

TOIMIPISTEET

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

JOENSUU

Länsikatu 15 rak. 3 B, 80110 Joensuu

JYVÄSKYLÄ

Piippukatu 11, 40100 Jyväskylä

KAJAANI

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

LAHTI

Askonkatu 2, 7. krs, 15100 Lahti

LAPPEENRANTA

Brahenkatu 2, 53100 Lappeenranta

MIKKELI

Jääkärintie 10 A, 2. krs, 50100 Mikkeli

OULU

Sepänkatu 20, 90100 Oulu

PORI

Itäpuisto 7, 5. krs, 28100 Pori

ROVANIEMI

Rovakatu 28, 96200 Rovaniemi

SEINÄJOKI

Frami D, Tiedekatu 2, 60320 Seinäjoki

TAMPERE

Kalevantie 2, 33100 Tampere

TURKU

Humalistonkatu 1, 20100 Turku

VAASA

Virastotalo, Wolffintie 35, 65200 Vaasa

PIETARIN EDUSTUSTO

FINNVERA PLC

Representative Office in St. Petersburg

Finland House

Ul. Bolshaya Konyushennaya 4-6-8

191186 St. Petersburg, Russia

PL 150, 53501 Lappeenranta

puh. +358 405 088 956

Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten yhteystiedot

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 029 506 0000
tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS
Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
puhelin 0295 027 500
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS
Jääkärikatu 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS
Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS
Salpausselänkatu 22, 45101 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS
Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS
Gygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS
Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Asemakatu 19, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS
Pellavatehtaankatu 25, 33100 Tampere
Yliopistonkatu 38 (Attila), 33100 Tampere
puhelin 0295 036 000
ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS
Wolffintie 35 B, 5. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS
Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS
Veteraanikatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS
Kallanranta 11, 70100 Kuopio
puhelin 0295 026 500
ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS
Valtakatu 12 B, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS
Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS
Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
ely-keskus.fi/varsinais-suomi

